

WAYS OF FORMATION AND DEVELOPMENT CONSULTING SERVICES
IN MANAGEMENT EDUCATION

The article outlines the key implementation problems in the education of management consulting. The approaches, principles, types of modern management consulting, advisory guidelines provide general management executives institutions.

Key words: consulting, innovation, model, methodical service, system of scientific-methodical supplying.

УДК 372.881.116.2

Руденко В. М.

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ У ФУНКЦІОНУВАННІ ПОНЯТЬ “ПЕДАГОГІЧНА
ТЕХНОЛОГІЯ” ТА “НАВЧАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ”**

Статтю присвячено висвітленню різних підходів до понять “технологія навчання”, “педагогічна технологія” у працях відомих зарубіжних та вітчизняних учених. Сконцентровано увагу на розрізненні дефініцій “технологія” та “методика”.

Ключові слова: технологія навчання, педагогічна технологія, освітня технологія, методика.

У сучасному навчальному процесі вищої школи відбувається інтенсивне впровадження нових форм навчання, перехід від методики догматичного до методики активного навчання, за якого посилюються пізнавальна діяльність студентів, розвивається інтерес до навчальних дисциплін, формуються вміння й навички застосування знань у майбутній професійній діяльності. Цей процес неможливий без застосування новітніх технологій навчання, які спрямовані на реалізацію особистісного потенціалу студента, виявлення його творчих здібностей.

Мета статті полягає у висвітленні різноаспектних підходів вітчизняних та зарубіжних дидактів, лінгводидактів до тлумачення понять “технологія”, “педагогічна технологія” як своєрідних рівнів навчальної технології.

Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: з'ясувати різноплановість підходів до визначення досліджуваного поняття; на основі праць відомих вчених сформулювати визначення дефініції “технологія навчання”; пояснити відмінність між технологією та методикою навчання.

У педагогіці термін “технологія” з'явився порівняно недавно й функціонує у складі понять “педагогічна технологія”, “навчальна технологія”, “освітня технологія”. Розглянемо конкретно категорії “технологія”, “педагогічна технологія”, з метою з'ясування сутності навчальної технології.

Значення терміна “технологія” передається через два компоненти: 1) “*техно*”, що означає мистецтво й ремесло; 2) “*логія*” – наука, опис. А звідси пряме значення категорії “технологія” вбачаємо в майстерно здійсненій професійній діяльності, яка досконало організована.

Поняття “педагогічна технологія” вживалося вже у 20-х роках ХХ ст. у працях із рефлексології С. Шацького, В. Бехтерева, Є. Павлова. Але й тоді воно тлумачилась по-різному: визначалось то як сукупність прийомів і засобів, спрямованих на чітку й ефективну організацію навчальних занять, що нагадує виробничу технологію, або як уміння оперувати навчальним і лабораторним обладнанням, використовуючи технічні засоби навчання. Як бачимо, розбіжність понять очевидна.

Проблемі з'ясування змісту поняття “технологія навчання” приділили увагу як зарубіжні, так і вітчизняні вчені (В. Беспалько, С. Бондар, С. Гончаренко, М. Кларін,

О. Максимов, В. Монахов, А. Нісімчук, Н. Остапенко, М. Пентилюк, О. Пехота, О. Савченко, Г. Сазоненко, Г. Селевко, П. Сікорський та ін.).

Найбільш поширене визначення педагогічної технології належить В. Беспальку: “Педагогічна технологія – проект певної педагогічної системи, що реалізується на практиці; це змістова техніка реалізації навчально-виховного процесу, – це не застигла схема, в яку вмонтовується педагогічний процес, а результат глибоко продуктивної творчої праці з оцінки й гармонізації багатьох чинників, що визначають ефективність процесів навчання й виховання [1, с. 27]”. М. Кларін це поняття трактує як системну сукупність і порядок функціонування особистісних, інструментальних, методологічних засобів, які використовуються для досягнення педагогічної мети [2]. І. Зязюн, А. Гін, А. Кузьмінський педагогічну технологію визначає через посередництво педагогічної техніки; С. Бондар, З. Курлянд технології в педагогіці трактують як поєднання методів, прийомів, засобів навчання. Загалом у дидактиці існує понад 300 визначень поняття педагогічної технології, що унеможлиблює оптимізувати визначення сутності категорії, зокрема, зупинимось на найбільш відомих у педагогіці тлумаченнях цього явища.

Російський учений Б. Лихачов розглядає педагогічну технологію як сукупність психолого-педагогічних настанов, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу [5, с. 34].

У праці “Педагогічна технологія: становлення, термінологія, сутність, структура” С. Бондар технологію навчання називає інтегративною моделлю навчально-виховного процесу з чітко визначеними цілями, діагностикою поточних і кінцевих результатів, розподілом навчально-виховного процесу на окремі компоненти. Технологія навчання передбачає чітке та неухильне виконання певних навчальних дій в умовах оперативного зворотного зв’язку [3].

У підручнику Н. Гализіної суть технології подано через визначення найбільш раціональних способів досягнення навчальної мети. При цьому навчальний процес слід розглядати комплексно, як систему, і не можна обмежуватись аналізом тільки окремих її складових. Комплексне використання сучасних методів навчання, ТЗН і носіїв навчальної інформації складають одну з головних особливостей сучасної технології навчання [6, с. 214].

Дещо цілісний підхід до визначення педагогічної технології знаходимо в Т. Назарової, яка стверджує, що цей термін “технологія” розвинувся адекватно до еволюції педагогіки, тому трансформувався в нові поняття: освітні, навчальні та педагогічні технології [7, с. 20–27]. Це рівні поняття “педагогічна технологія”, на кожному з яких діє відповідна ієрархія цілей, завдань, змісту.

Освітні технології відображають загальну стратегію розвитку освіти єдиного освітнього простору. Їх призначення – прогнозування розвитку освіти, його конкретне проектування і планування, передбачення результатів, визначення стандартів, які відповідають освітнім цілям. Прикладами цих технологій можна назвати концепції освіти, закони про освіту, освітні системи.

Педагогічні технології мають змістову (мету і зміст навчання, виховання) і процесуальну (засоби, способи, дії досягнення педагогічної мети) частини. Т. Назарова називає педагогічною ту технологію, яка являє собою “знання, що включають методи, засоби навчання, теорію їх використання для досягнення мети навчання [Там само, с. 25]”.

У педагогічній літературі немає єдиного погляду вчених як на визначення поняття, так і на класифікацію педагогічних технологій. І. Підласий виділяє три принципово відмінні між собою технологічні схеми організації навчально-виховного процесу, спрямованого: 1) на засвоєння предмета – предметно зорієнтованого навчання (продуктивна технологія); 2) на задоволення потреб того, хто навчається, – особистісно зорієнтованого навчання (поблажлива технологія); 3) на засвоєння предмета і задоволення потреб того, хто навчається – співпраці (партнерська технологія) [8, с. 65].

С. Бондар бере до уваги сім критеріїв класифікації педагогічної технології: за характером цілеспрямованості педагогічного процесу, новизни, змісту педагогічного процесу, взаємодії між учителем і учнями, за особливостями операційно-діяльнісного компонента педагогічного процесу, за способом оцінювання навчальних досягнень, за рівнем застосування в педагогічному процесі [3, с. 159].

Отже, поняття “педагогічна технологія” може бути представлене у вигляді трьох аспектів: 1) науковому – педагогіки як науки, яка вивчає і розробляє мету, зміст, методи навчання, а також проектує педагогічний процес; 2) процесуально-описовому – алгоритм процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів, спрямованих на досягнення запланованих результатів навчання; 3) процесуально-дієвому – впровадження технологічного процесу, функціонування особистісних, методологічних педагогічних засобів.

Таким чином, педагогічна технологія функціонує і в якості науки, яка досліджує найбільш раціональні шляхи навчання, і в якості системи засобів, принципів, які застосовуються в навчанні, і як реальний процес навчання.

Технологія навчання – близьке, але не тотожне поняття з “педагогічною технологією”, оскільки відбиває шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах однієї навчальної дисципліни, теми, питання. Це може бути як традиційне, так й інтерактивне навчання. Тому технологія навчання включає в себе зміст, форми, методи навчання й схожа з методикою навчання. Але методика є сукупністю різноманітних методів навчання і не вибудовує їх за певною логікою під час реалізації у навчальному процесі, а технологія передбачає визначену логіку, послідовність педагогічних методів і прийомів, спільних дій викладача та студентів, що мають забезпечити конкретний результат їхнього розвитку. Інакше кажучи, технологія відрізняється від методики алгоритмічністю [9, с. 36].

Цьому знаходимо підтвердження у працях М. Пентилюк: “Від професійної підготовки вчителя, його кваліфікаційного рівня залежить організація навчального процесу, його ефективність. Технологія навчання спрямована на оптимальну побудову й реалізацію навчально-виховних завдань, що сприяє інтенсифікації навчання, генералізації знань, умінь, навичок з метою їх використання у подальшій навчальній і практичній діяльності [10, с. 17–18]”.

Н. Остапенко вважає, що технологія навчання зорієнтована на комплексне об’єднання (інтегрування) сучасних активних методів і засобів навчання й максимальне залучення людських ресурсів, зокрема встановлення навчально-ділових стосунків між викладачем та студентом на засадах співробітництва та партнерства [11, с. 179].

У дослідженнях В. Онищука технологія навчання – це “технологія, що має включати відомості про методи й прийоми викладання, зміст, характеристику й послідовність пізнавальних дій та операцій учнів, способи педагогічного керування їх пізнавальною діяльністю [12, с. 79]”.

Технологію навчання визначаємо як системну категорію, структурними складовими якої є мета навчання, зміст навчання, засоби педагогічної взаємодії (засоби викладання й мотивація), організація навчального процесу; студент, викладач; результат діяльності, в тому числі й рівень професійної підготовки.

Якщо поняття “методика” виражає процедуру використання комплексу методів і прийомів навчання незалежно від того, хто її здійснює, то технологія навчання, на наш погляд, передбачає приєднання до неї особистості викладача, його творчого задуму та його реалізації. Крім того, технологія навчання є системною категорією, структурними складниками якої є мета, зміст, засоби педагогічної взаємодії, організація навчального процесу; студент, викладач; а кінцевим продуктом є результат спільної діяльності.

Через поняття “навчальна технологія” у подальших розвідках визначатимемо зміст інтерактивної технології як такої, що здійснюється шляхом взаємодії студентів та викладача.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / Владимир Павлович Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 210 с.
2. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе: анализ зарубежного опыта / Михаил Владимирович Кларин. – М.: Знание, 1989. – 80 с.
3. Бондар С. П. Педагогічна технологія: становлення, термінологія, сутність, структура // Школа першого ступеня: теорія і практика: зб. наук. праць ДПШ ім. Г. С. Сковороди. – Переяслав-Хмельницький: СМП “Астон”, 2002. – Вип. 6. – С. 157–163.
4. Педагогіка вищої школи: [навч. посібник / За ред. З. Н. Курлянд]. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
5. Лихачев Б. Т. Педагогика: курс лекций / Борис Тимофеевич Лихачев. – М.: Прометей, 1992. – 528 с.
6. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология: учеб. пособ. [для студ. сред. пед. учеб. завед.] / Нина Федоровна Талызина. – М.: Изд. центр “Академия”, 1998. – 288 с.
7. Назарова Т. С. Педагогическая технология: новый этап эволюции? / Т. С. Назарова // Педагогика. – 1997. – № 3. – С. 20–27.
8. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології: інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / Іван Павлович Підласий. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2004. – 616 с.
9. Пометун О. Інтерактивні методики та система навчання / Олена Іванівна Пометун. – К.: “Шкільний Світ”, 2007. – 112 с. – (Бібліотека “Шкільного світу”).
10. Пентилюк М. І. Особливості технології уроку / Марія Пентилюк // Дивослово. – 1998. – № 4. – С. 16–18.
11. Остапенко Н. М. Теорія і практика формування лінгводидактичних компетентностей у студентів філологічних факультетів ВНЗ / Наталія Миколаївна Остапенко. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю., 2008. – 330 с.
12. Онищук В. А. Типы, структура и методика урока в школе / Василий Анисимович Онищук. – К.: Рад. школа, 1976. – 196 с.

Руденко В. Н.

ВЗАИМОСВЯЗЬ В ФУНКЦИОНИРОВАНИИ ПОНЯТИЙ “ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ” И “ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ”

Статья посвящена обоснованию разных подходов к дефинициям “технология обучения”, “педагогическая технология” в трудах известных зарубежных и отечественных ученых. Сконцентрировано внимание на различии понятий “технология” и “методика”.

Ключевые слова: технология обучения, педагогическая технология, образовательная технология, методика.

Rudenko V. N.

INTERCOMMUNICATION IN FUNCTIONING OF CONCEPTS PEDAGOGICAL TECHNOLOGY AND TEACHING TECHNOLOGY

The article is devoted illumination of the different going near a concept “teaching technology”, “pedagogical technology” in labours of the known foreign and domestic scientists. Attention on distinction of concepts “technology” and “method” is concentrated.

Key words: teaching technology, pedagogical technology, educational technology, method.